

The Millie Arbesfeld
Midreshet Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Women

WWW.MIDRESHETYOMRISHON.ORG

*Moshe Rabbeinu:
A Part of the
Nation or Apart
from the Nation*

Mrs. Shira Schechter
יט טבת תשע"א • December 26, 2010

(1) שמות פרק א

א נאלה, שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, הַבָּאִים, מִצְרַיִם: אֵת יַעֲקֹב, אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ. ב רְאוּבֵן שָׁמְעוֹן, לֵוִי וַיהוּדָה. ג יִשְׂשַׁכָּר זְבוּלֹן, וּבְנֵימִן. ד דָּן וְנַפְתָּלִי, גַּד וְאָשֶׁר. ה וְיִהִי, כָּל-נַפְשׁ יִצְאֵי יֶרֶךְ-יַעֲקֹב--שְׁבַעַיִם נַפְשׁ; וַיֹּסֶף, הָיָה בְּמִצְרַיִם. ו וַיָּמָת יוֹסֵף וְכָל-אָחָיו, וְכָל הַדּוֹר הַהוּא. ז וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצֻמוּ--בְּמֵאֵד מֵאֵד; וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ, אֲתָם. {פ} ח וַיָּקָם מֶלֶךְ-חֲדָשׁ, עַל-מִצְרַיִם, אֲשֶׁר לֹא-יָדַע, אֶת-יוֹסֵף. ט וַיֹּאמֶר, אֶל-עַמּוֹ: הִנֵּה, עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל--רַב וְעָצוּם, מִמֶּנּוּ. י הִבֵּה נִתְחַפְּקָה, לוֹ: פֶּן-יִרְבֶּה, וְהָיָה כִּי-תִקְרָאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסַף גַּם-הוּא עַל-שָׂאֵנָיו, וְנִלְחַם-בָּנוּ, וְעָלָה מִן-הָאָרֶץ...

(2) Nehama Leibowitz: New studies in Shemot, page 17

”The picture drawn here of Israel is one of unrelieved gloom, characterless and faceless, devoid of personalities and bereft of leadership, a suffering, downtrodden mass with no heroic figures“

(3) שמות פרק ב

א וַיִּלֶךְ אִישׁ, מִבֵּית לֵוִי; וַיִּקַּח, אֶת-בֵּת-לֵוִי. ב וַתֵּהָרֵא אִשָּׁה, וַתֵּלֶד בֶּן; וַתִּקְרָא אֹתוֹ כִּי-טוֹב הוּא, וַתִּצְפְּנֵהוּ שֶׁלֹּא יִרְחָט.

(4) רשב"ם שמות פרק ב

ותרא אתו כי טוב הוא ותצפנהו - המפרש לפי שראתהו הטמינתהו [מ]שקר הוא, שכל הוולדות אמותן מרחמות עליהן. א"כ צריך לפרש ותרא כמו וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. נסתכל והביט כל מעשיו וכל פעולותיו שעשה אם יש לתקן שום דבר בהם והנה כולם יפים ומתוקנים. אף כאן לפי שמשנה נולד לסוף ששה חדשים כמו שמצינו בשמואל שנולד לתקופת הימים, שני תקופות ושני ימים. ולפיכך יכלה להצפינו שלשה חדשים שהמצריים היו מבקרים למעוכרות לסוף תשעה חדשים. לכן נסתכלה בו בשעת לידה אם הוא נפל ולא תטרח בהטמתו וראתהו כי טוב ויפה הוא כי גמרו סימניו שעריו וציפורניו כמו ששנינו ביבמות, וידעה שהוא בר קיימא ותצפנהו ג' ירחים עד סוף ט' ירחים שהוא זמן לידת רוב נשים, וכשבאו לבודקה אמרה להם נפל היה או השליכוהו המצריים ביאר

(5) רש"י שמות פרק ב

כי טוב הוא - כשנולד נתמלא הבית כולו אורה

(6) שמות פרק ב

ג וְלֹא-יָכֻלָה עוֹד, הַצְּפִינוּ, וַתִּקַּח-לוֹ תַבַּת גֹּמָא, וַתִּחְמְקָהּ בַּחֲמֹר וּבְנִפְתָּ; וַתִּשֶׂם בָּהּ אֶת-הַיֶּלֶד, וַתִּשֶׂם בְּסוּף עַל-שִׁפְתַּי הָיָא ר. ד וַתִּמְצַב אֹחַ תּוֹ, מִרְחַק, ק, לְדַעָה, מֵה-יַעֲשֶׂה לּוֹ. ה וַתִּכְרַד בַּת-פְּרָעֹה לְרַחֵץ עַל-הָיָא ר, וַנְעַר תִּיהָ ה' לְכֹת עַל-יַד הָיָא ר; וַתִּקְרָא אֶת-הַתִּבָּה בַּתּוֹךְ הַסּוּף, וַתִּשְׁלַח אֶת-אִמְתָּהּ וַתִּקְטֹקֶהָ. ו וַתִּפְתַּח וַתִּרְאֶהוּ אֶת-הַיֶּלֶד, וְהִנֵּה-נֶעַר בֶּכָה; וַתִּחַמַּל עָלָיו--וַתֹּאמֶר, מִיֶּלְדֵי הָעִבְרָיִם זֶה. ז וַתֹּאמֶר אֹחַ תּוֹ, אֶל-בַּת-פְּרָעֹה, הַאֲלֵךְ וְקִרְאתִי לְךָ אִשָּׁה מִיִּנְקָת, מִן הָעִבְרָיִם; וַתִּינַק לְךָ, אֶת-הַיֶּלֶד. ח וַתֹּאמֶר-לָהּ בַּת-פְּרָעֹה, לְכִי; וַתֵּלֶךְ, הַעֲלֵמָה, וַתִּקְרָא, אֶת-אִם הַיֶּלֶד. ט וַתֹּאמֶר לָהּ בַּת-פְּרָעֹה, הַיִּלְכִי אֶת-הַיֶּלֶד הַזֶּה וְהִנֵּקְהוּ לִי, וְאָנֹכִי אֶתְּךָ שְׂכָרְךָ; וַתִּקַּח הָאִשָּׁה הַיֶּלֶד, וַתִּנְיֶקְהוּ. י וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד, וַתִּבְאֶהוּ לְבַת-פְּרָעֹה, וַיְהִי-לָהּ, לְבִן; וַתִּקְרָא שְׁמוֹ, מֹשֶׁה, וַתֹּאמֶר, כִּי מִן-הַיָּמִים מִשִּׁיתָהוּ.

(7) אבן עזרא שמות (הפירוש הארוך) פרק ב

אולי סבב השם זה שיגדל משה בבית המלכות להיות נפשו על מדרגה העליונה בדרך הלימוד והרגילות, ולא תהיה שפלה ורגילה להיות בבית עבדים. הלא תראה, שהרג המצרי בעבור שהוא עשה חמס. והושיע בנות מדין מהרועים, בעבור שהיו עושים חמס להשקות צאנן מהמים שדלו. ועוד דבר אחר, כי אלו היה גדל בין אחיו ויכירוהו מנעוריו, לא היו יראים ממנו, כי יחשבוהו כאחד מהם

(8) אברבנאל שמות פרק ב

ואמר ויצא אל אחיו וירא בסבלותם לפי שמשנה תמיד דבקה נפשו ביוכבד אשר גדלתו ובבניה ואחרי שנתגדל ידע מהם אמתת ענינו ושהוא מילדי העברים עם היות שבת פרעה גדלתו כבן

(9) שמות פרק ב

יא וַיְהִי בְיָמֵים הֵהָם, וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיִּצֵא אֶל-אָחָיו, וַיִּרְא, בְּסָבָל תָּם; 1. וַיִּרְא אִישׁ מִצְרִי, מִכָּה אִישׁ-עִבְרִי מֵאָחָיו. יב וַיִּנָּקן כֹּה וְכֹה, וַיִּרְא כִּי אֵין אִישׁ; וַיִּךְ, אֶת-הַמִּצְרִי, וַיִּטְמְנֵהוּ, בַּחּוּל. 2. יג וַיִּצֵא בַיּוֹם הַשְּׁנִי, וְהִנֵּה שְׁנֵי-אֲנָשִׁים עִבְרָיִם נֹצִיִּים; וַיֹּאמֶר, לְרָשָׁע, לָמָּה תִּכָּה, רַעְךָ. יד וַיֹּאמֶר מִי שָׂמְךָ לְאִישׁ שָׂר נֹשׁ פֶּט, עָלֶינִי--הֲלֹהֲרַגְנִי אַתָּה אִמֶּר, פֶּאֲשֶׁר הִרְגַתְּ אֶת-הַמִּצְרִי; וַיִּירָא מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר, אֲכֹן נוֹדַע הַדָּבָר. טו וַיִּשְׁמַע פְּרָעֹה אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה, וַיִּבְקֹשׁ לְהָרֹג אֶת-מֹשֶׁה; וַיִּבְרַח מֹשֶׁה מִפְּנֵי פְרָעֹה, וַיָּשָׁב בְּאֶרֶץ-מִדְיָן וַיָּשָׁב עַל-הַבְּאֵר. 3. טז וְלֹכֵ הָיוּ מִדְיָן, שָׁבַע בָּנוֹת; וַתִּבְאֶנָּה וַתִּדְלַגְנָה, וַתִּמְלְאֶנָּה אֶת-הַהֲרֵקִים, לְהַשְׁקוֹת, צֹאן אֲבֵיהֶן. יז וַיָּבֹאוּ הָרָעִים, וַיִּגְרְשׁוּם; וַיָּקָם מֹשֶׁה וַיּוֹשַׁעַן, וַיִּשְׁקֵן אֶת-צֹאֲנָם. יח וַתִּבְאֶנָּה, אֶל-רְעוּאֵל אֲבִיהֶן; וַיֹּאמֶר, מִדּוּעַ מִהֲרַתְּן בְּאֵי הַיּוֹם. יט וַתֹּאמְרָן--אִישׁ מִצְרִי,

הציגו לנו מיד הרעים; וגם-דל'ה דלה לנו, וישק את-הצ'אן. כ'ני אמר אל-בנ'תיו, ואיו; למה זה עזבתן את-האישי, קראן לו'ני אכל לקחם. כא ויואל מ'שה, לשבת את-האישי; ויתן את-צפ'רה בתו, למ'שה. כב ותלד בן, ויקרא את-שמו ג'רש'ם: פי אמר--גר הייתי, בארץ נכריה. {פ}

10) רש"י שמות פרק ב

וירא בסבלתם - נתן עיניו ולכו להיות מיצר עליהם

11) Nechama Leibowitz: New Studies in Shemot, pages 40-41

"Each of these represents an archetype. First he intervenes in a clash between a Jew and non-Jew, second, between two Jews and third between two non-Jews. In all three cases Moses championed the just cause. Any further clash must needs belong to one of these three categories. Had we only been told of the first clash we might have doubted the unselfishness of his motives. Perhaps he had been activated by the sense of solidarity with his own people, hatred for the stronger oppressing his brethren rather than pure justice. Had we been faced with the second example we might still have had our doubts. Perhaps he was revolted by the disgrace of witnessing internal strife amongst his own folk, activated by national pride rather than the objective facts. Came the third clash where both parties were outsiders neither brothers, friends nor neighbors. His sense of justice and fair play became exclusively involved. He instinctively championed the just cause... A first win, as it were, proves little. Perhaps he was prompted by the incentive of recognition and reward. Only when repeated championing of justice brings no reward can we be convinced of the unselfishness of the deed".

12) אברבנאל שמות פרק ב

והנה נסמכו שלשת הספורים האלה רוצה לומר מהריגת המצרי ומן השני אנשים עברים נצים ומבנות מדין אחרי ספור גדול משה בבית פרעה לא מפני שהיו רצופים בזמן אחד אלא להודיע מעלות משה ושלמותו כי הוא נתגדל ראשונה בבית המלכות אשר לפרעה כדי שילמד טכסיסי המלוכה ודרכי ההנהגה והמלכות... ולמדנו מזה שמשה היה בטבעו ותכונתו צדיק וישר וגדול הלב והן המדות הראויות אל הנביא והמכינות אל הנבואה באמת

13) Rambam Giude for the Perplexed 2:45

The first and the second degrees are only steps leading to prophecy... The first degree of prophecy consists in the divine assistance which is given to a person, and induces and encourages him to do something good and grand, e.g., to deliver a congregation of good men from the hands of evildoers; to save one noble person, or to bring happiness to a large number of people; he finds in himself the cause that moves and urges him to this deed... This faculty was always possessed by Moses from the time he had attained the age of manhood: it moved him to slay the Egyptian, and to prevent evil from the two men that quarrelled; it was so strong that, after he had fled from Egypt out of fear, and arrived in Midian, a trembling stranger, he could not restrain himself from interfering when he saw wrong being done; he could not bear it. Comp. "And Moses rose and saved them" (Exod. ii. 17.)

14) שמות פרק א

כג ויהי בימים הרבים ההם, וימת מלך מצרים, ויאנחו בני-ישראל מן-העב'דה, ויזעקו; ותעל שונעתם אל-האל'הים, מן-העב'דה. כד וישמע אל'הים, את-נאקתם; ויזכ'ר אל'הים את-בריתו, את-אברהם את-יצחק ואת-יעק'ב. כה ויקרא אל'הים, את-בני ישראל; וידע, אל'הים.

14b) שמות פרק ג

א ומ'שה, הנה ר'עה את-צ'אן יתרו ח'תנו--כ'הן מדקן; וינהג את-הצ'אן אחר המדקן, ויב'א אל-הר הקאל'הים ח'רבה.

15) Rav S.R. Hirsch Bereshit 4:2

In contrast, pastoral life has its advantages. Already the fact that it deals only with living creatures whose care and attention call for, and keep alive, all the humane feelings of tenderness and consideration is no small advantage. The instability of the property as such, as well as the fact that it does not owe its existence, but only its care, to human beings is a protection against placing too much value on property and its owners. The occupation does not make such a demand on the expenditure of actual strength, is not such a strain on the mind in service of the work, and gives the mind the opportunity for elevating thoughts of godliness and goodness. Thus we find our patriarchs as shepherds, and a Moses and a David with the flocks.

16) כלי יקר שמות פרק ג

א) ומשה היה רועה את צאן יתרו. ... אבל מכל מקום הוצרך להודיע שהיה רועה כי רוב הנביאים באו לידי נבואה מתוך הרעה כי הנבואה צריכה התבודדות ועל ידי שיראה השמים מעשה ידי אלהים כמו שנאמר (תהלים ח ד) כי אראה שמך מעשה אצבעותיך וגו' כי על ידי זה תהיה כל מחשבתו במציאות ה' יתברך עד אשר יערה עליו ממרום רוח ה', מה שאינו מצוי כל כך ביושב בביתו או בעושה איזו מלאכה אחרת בשדה, זולת הרועה היושב פנוי ברוב הזמנים

17) ספורנו שמות פרק ג

ויבא אל הר האלהים חורבה. הוא לבדו להתבודד ולהתפלל, על דרך ויבא עד חברון (במדבר יג, כב)

18) שמות פרק ד

1. י ועתה לכה, ואשלחך אל-פרעה; והוציא את-עמי בני-ישראל, ממצרים. יא וי' אמר מ' ששה, אל-ה'אל' הים, מי אג' כ', פי אלך אל-פרעה; וכי אוציא את-בני ישראל, ממצרים. יב וי' אמר, פי-אהיה עמך, וזה-לך האות, פי אג' כי שלחתיך: בהוציאך את-העם, ממצרים, תעבדון את-ה'אל' הים, על ה'הר הזה.
2. יג וי' אמר מ' ששה אל-ה'אל' הים, הנה אג' כי בא אל-בני ישראל, ואמרת לי להם, אל' ה'י אבותיכם שלחני אליכם; ואמרו-לי מה-שמו, מה אמר אליהם. יד וי' אמר אל' הים אל-מ' ששה, אהיה אשר אהיה; וי' אמר, כ' ה' ת' אמר לבני ישראל, אהיה, שלחני אליכם.
3. א ויען מ' ששה, וי' אמר, והן ל' א-יאמינו לי, ול' א' ישמעו בק' לי: פי י' אמרו, ל' א-נראה אליך יהנה. ב וי' אמר אליו יהנה, מזה (מה-זה) ב'נדך; וי' אמר, מטה. ג וי' אמר השליכהו ארצה, וישלכהו ארצה ויהי לנחש; ויגס מ' ששה, מפניו. ד וי' אמר יהנה, אל-מ' ששה, שלח ידך, ואח' ז ובנו; וישלח ידו ויחזק בו, ויהי למטה בכפו. ה למען יאמינו, פי-נראה אליך יהנה אל' ה'י אב' תם: אל' ה'י אברהם אל' ה'י יצחק, ואל' ה'י יעקב. ו וי' אמר יהנה לו עוד, הבא-נא ידך ב'חיקך, ויבא ידו, ב'חיקו; ויוצאה, והנה ידו מצ' רעת כש'לג. ז וי' אמר, ה'שב ידך אל-חיקך, וישב ידו, אל-חיקו; ויוצאה, מ'חיקו, והנה-ש'בה, כ'בשרו. ח והנה, אם-ל' א' יאמינו לך, ול' א' ישמעו, לק' ל' הא' ת' הראשון--והאמינו, לק' ל' הא' ת' האחרון. ט והנה אם-ל' א' יאמינו גם לשני הא' תות האלה, ול' א' ישמעו לק' לך--ולקחת ממ'ימי היאר, וישפכת היבשה; והיו המים אשר תקח מן-היאר, והיו לדם ביבשת.
4. י וי' אמר מ' ששה אל-יהנה, בי אד' נ', ל' א' איש דברים אג' כי גם מתמול גם משלש'ם, גם מאז דברך אל-עבדך: פי כבד-פה וכבד לשון, אג' כ'. יא וי' אמר יהנה אליו, מי שם פה לאדם, או מי-ישום אלם, או חרש או פקח או עור-ה'ל' אג' כ', יהנה. יב ועתה, לך; ואג' כי אהיה עם-פיך, והוריתיך אשר תדבר.
5. יג וי' אמר, בי אד' נ'; שלח-נא, ב'יד-תשלח. יד וי'ח-אף יהנה כמ' ששה, וי' אמר ה'ל' א' אהר'ן אחיך הלוי--נדעתי, פי-דבר ידבר הוא; וגם הנה הוא י'צא לקראתך, וכאך ושמח בלבבו. טו ודברת אליו, ושמעת את-הדברים כפיו; ואג' כ', אהיה עם-פיך ועם-פיהו, והוריתי אתכם, את אשר תעשון. טז ודבר-הוא לך, אל-העם; והנה הוא יהנה-לך לפה, ואתה תהנה-לו לאל' הים. יז ואת-המטה הזה, תקח ב'נדך, אשר תעשה-בו, את-הא' ת' ת. {פ}

20) רשב"ם שמות פרק ד

יג) ביד תשלח - ביד אשר תרצה לשלוח ולא אותי

19) שמות רבה (וילנא) פרשת שמות פרשה ג

ד ויאמר משה אל האלהים מי אנכי... כך אמר משה לפני הקב"ה רבון העולמים כשירד יעקב למצרים לא כך אמרת לו אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה, ועכשיו אתה אומר לי לכה ואשלחך אל פרעה לא אנכי הוא שאמרת לו ואנכי אעלך גם עלה

21) Rav Moshe Lichtenstein – ציר וצאן pages 45-49

כל מטרתו ומגמתו של מעמד הסנה להוציא את אדון הנביאים העתידי מקיומו במדבר, ולהחזירו לעשייה במישור ההיסטורי-לאומי... משה... נמצא בהר האלוקים מתוך מגמה למצוא את האלוקים במדבר... בהתבוננותו במעשיו ובראויו הפנלאים הגדולים של הקב"ה, ניגש לסנה לשם מטרה זו... ברם, קריאתו של הקב"ה אליו מתוך הסנה מכילה בקרבה מסר אחר לחולטין. דבר ה' אליו בא להורות שאין די בחיפושו הפרטי אחר האלוקים... אם נאה לו לאלקי אברהם יצחק ויעקב לצמצם, כביכול, את שכינתו, ברדתו מכיסא כבודו במרומים להציל את העם... אזי חובתו של בשר ודם ללכת בדרכיו... "אם אני... מאזין ומקשיב לנאקת בני ישראל... אזי אף אתה, משה, ילוד אשה כמותך, אינך רשאי לאטום אונך ולהתעלם מסבלם..." אם יעזוב את המדבר ויפעל לגאולת אחיו, אזי יזכה, בסופו של תהליך, להגיע לידי השגת אלקים והתגלות. ואולם, הדרך לכך מחייבת מעורבת בעולם הזה ובהיסטוריה המתרחשת בו, ואין היא נמצאת במדבר מדין, ביחיד המתבודד ללא עם... מטרתו המרכזית של מעמד הסנה אינה לתת בידי משה אותות ומופתים להציג בפני פרעה או בני ישראל. עניינו בראש ובראשונה הוא להפנים אצל משה עצמו את המסר בדבר הצורך במעורבת האדם בחיים המוסריים והפוליטיים, והעדפתם מבחינה דתית על פני ההתבודדות במדבר.

יח ויג'ך מ' ששה וי'שב אל-יתר ח' תנו, וי' אמר לו אלקה נא ואשובה אל-אחי אשר-במצרים, ואראה, העודם חיים; וי' אמר יתרו למ' ששה, לך לשלום.

22) בשם אומרם, page 56

אנו מוציאים שמישה רבינו פונה להקב"ה וגם לישראל. הוא רצה לרצות את בני ישראל בעיני ה', ואצל ישראל, הוא נתן להם מוסר על חשיבות שמירת המצוות... אצל ישעיה, אנו רואים שהוא דאג לכבוד האב ולכוד הבן, אך בצורה הפוכה ממש רבינו... כלומר: משה רבינו שם את הדגש יותר על "כבוד האב", וישעיהו הדגיש יותר את "כבוד הבן". ולכך אצל משה רבינו, משמים קרובים יותר אליו, ואילו לגבי ישעיה, הארץ יותר קרובה אליו מאשר השמים.